

สารเอกโค เอเชีย[®]
ภาคพิเศษสำหรับสาร Echo Development Notes
ฉบับที่ 27 เดือนมีนาคม 2016

การสร้างห้องเย็นที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเก็บเมล็ดพันธุ์
โดยคุณ แซคคาเร่ ไฟร์ส
ที่ปรึกษาอาชูโส์ด้านเทคนิคของเอกโค เอเชีย

หลักที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับการเก็บเมล็ดพันธุ์

เมื่อวางแผนการสร้าง “ห้องเย็น” หรือ “ห้องเก็บเมล็ดพันธุ์” เพื่อจุดประสงค์คือการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ให้มีชีวิต สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงคือหลักการของห้องเก็บที่เหมาะสมที่สุด ในสาร เอกสาร 14 (ก.ค 2012) เราได้พูดถึงผลจากการเปรียบเทียบการใช้วิธีแบบสูญญากาศและการแข็งเย็น และได้นำถึงความสำคัญของการควบคุมความชื้นและควบคุมอุณหภูมิในการเก็บเมล็ดพันธุ์ เราพบว่าในการรักษาเมล็ดพันธุ์ให้มีชีวิตนั้น การควบคุมความชื้น (วิธีการแบบสูญญากาศ) เป็นวิธีที่ใช้ได้ผลกว่าการควบคุมอุณหภูมิ (แข็งเย็น) จากประสบการณ์ของเอกสาร เอกโค เอเชีย คือเมล็ดในเขตร้อนชื้นจะเก็บรักษาได้ดีที่สุดด้วยการปิดผนึกแบบสูญญากาศหลังจากตากแห้งแล้ว (เพื่อรักษาให้ความชื้นในเมล็ดอยู่ในระดับต่ำ) จากนั้นจึงเก็บเมล็ดไว้ในที่เย็น ในการออกแบบห้องเย็นเพื่อให้เหมาะสมสนับสนุนการเก็บเมล็ดพันธุ์นั้นสิ่งสำคัญคือจำนวนและความเย็น แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าหากไม่มีตัวควบคุมความชื้นที่เหมาะสม ขบวนการที่ทำให้เกิดความเย็นจะดึงเอาความชื้นจากภายในออกเข้ามาและทำให้เกิดการควบแน่นที่ทำให้ความชื้นเพิ่มสูงขึ้น ในการนี้ที่เมล็ดพันธุ์ไม่ได้บรรจุเก็บไว้ในถุงผนึกสูญญากาศ หรือถุงฉีกขาด ความชื้นก็จะทำให้เมล็ดพันธุ์เสียหาย

มีวัสดุหลายชนิดที่สามารถนำมาใช้สร้างห้องเย็นที่ทั้งมีราคาประหยัดและช่วยให้เมล็ดพันธุ์ยังคงมีชีวิตอยู่ได้ ลองถามตัวเองดูว่า “มีวัสดุอะไรบ้างในห้องกินที่มีคุณสมบัติความเป็นจนวนและกันความชื้นได้ดี?” ส่วนใหญ่แล้ว คำตอบที่ได้มักจะเป็นวัสดุมากกว่าหนึ่งอย่างที่ต้องใช้ร่วมกัน ตัวอย่างเช่น ถ้าเรารู้ว่ามีวัสดุธรรมชาติที่เป็นจนวนได้ดีแต่เป็นตัวเก็บกักความชื้น ทำให้เกิดเชื้อราและ/หรือเปื่อยเน่า อาจนำตัวกันความชื้น(เช่นพลาสติก) มาใช้ห้างภายในและภายนอกของอาคารได้ นอกจากนี้เมื่อคิดถึงความชื้นและจนวน ควรพิจารณาทั้งส่วนพื้นและส่วนผนัง ส่วนพื้นสำคัญพอกกัน เพราะเป็นตัวป้องกันไม่ให้เกิดการเก็บกักความชื้นและการสูญเสียอุณหภูมิ

อย่าลืมว่า ถ้าสร้างห้องเย็นในภูมิอากาศที่มีความชื้น อาจเป็นไปไม่ได้เลยที่จะกันความชื้นออกໄไปทั้งหมด ขณะที่เราทำให้ห้องที่มีอุณหภูมิเย็น ระดับความชื้นก็จะเพิ่มขึ้นและวัสดุที่เป็นธรรมชาติก็จะดูดความชื้นและเก็บความชื้นนั้นไว้ เปอร์เซนต์ความชื้นสัมพัทธ์คิดจากปริมาณความชื้นที่มีอยู่จริงในอากาศต่อปริมาณความชื้นที่อากาศสามารถรับได้ในอุณหภูมิขณะนั้น อากาศที่ร้อนสามารถรับความชื้นได้มากกว่าอากาศที่เย็น เปอร์เซนต์ความชื้นสัมพัทธ์โดยทั่วไปจะผูกพันกับอุณหภูมิ นั่นคือเมื่ออุณหภูมิลดลง ปริมาณความชื้นที่อากาศในบรรยายการสร้างได้ก็ลดลงจึงทำให้ความชื้นสัมพัทธ์เพิ่มขึ้น เนื่องจากปริมาตรอากาศเกิดการอิ่มตัวมากกว่า นี่จึงเป็นสาเหตุว่า เพราะอะไรห้องเก็บความเย็นมากๆ เช่นดูเย็นจึงมี

ความชื้นสัมพัทธ์สูง ซึ่งอาจทำให้เมล็ดพันธุ์ที่ไม่ได้ปิดผนึกไว้อย่างดีเสียหายได้ เมล็ดพันธุ์ เป็นสิ่งมีชีวิตและจะปรับสมดุลตัวเองให้เข้ากับความชื้นสัมพัทธ์ในบรรยายกาศແน้หลังจากถูก ตากแห้งจนเมล็ดมีความชื้นต่ำสุดที่ 3-10%แล้วก็ตาม การเก็บเมล็ดในตู้เย็นจึงไม่เป็นผลดี ต่อความมีชีวิตของเมล็ด เนื่องจากในตู้เย็นมีความชื้นสูง เมล็ดที่เก็บไว้ในภาชนะปิดผนึก สูญญากาศสามารถเก็บได้กว่าในตู้เย็น แต่ภาระการเก็บแบบนี้คือยังไม่ถือว่าเหมาะสมที่สุด

[หมายเหตุ: ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความชื้นสัมพัทธ์

http://ocw.usu.edu/Forest_Range_and_Wildlife_Sciences/Wildland_Fire_Management_and_Planning/Unit_4_Temperature-Moisture_Relationship_4.html]

ถ้าคุณกำลังสร้างห้องเย็นติดกันหรืออยู่ในอาคารเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้หาตำแหน่งที่คิดว่าจะให้ ห้องเย็นทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ในเขตซีกโลกเหนือ หมุนทางทิศตะวันตกเฉียง ใต้ของอาคารได้ก็ตามที่ไม่มีต้นไม้บังจะเป็นส่วนที่ร้อนที่สุดของอาคาร และเช่นเดียวกับใน เขตซีกโลกใต้ หมุนทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอาคารที่ไม่มีต้นไม้บังจะเป็นส่วนที่ร้อน ที่สุดของอาคารนั้น ดังนั้นการวางแผนห้องเย็นในอาคารที่เหมาะสมที่สุดคือด้านทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือสำหรับเขตซีกโลกเหนือ และด้านตะวันออกเฉียงใต้สำหรับเขตซีกโลก ใต้ และการมีต้นไม้ที่ให้ร่มเงาจะช่วยลดอุณหภูมิได้ ทั้งนี้ให้หลีกเลี่ยงหน้าต่าง เพราะ แสงธรรมชาติจะส่งเสริมให้เมล็ดพันธุ์เผาผลาญสารอาหารที่เตรียมไว้เพื่อการงอก และทำ ให้อาชญาการเก็บล้นลง

ห้องเย็นของekoico เอเชีย

ทางekoico เอเชียได้ผลิตและเผยแพร่เมล็ดพันธุ์เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งชนิดและปริมาณ เมื่อไม่นานมานี้เราได้ปรับเปลี่ยนห้องเย็นและทำห้องเพิ่มขึ้นอีกห้องเพิ่มขีดความสามารถและ ประสิทธิภาพของห้องเก็บเมล็ดพันธุ์

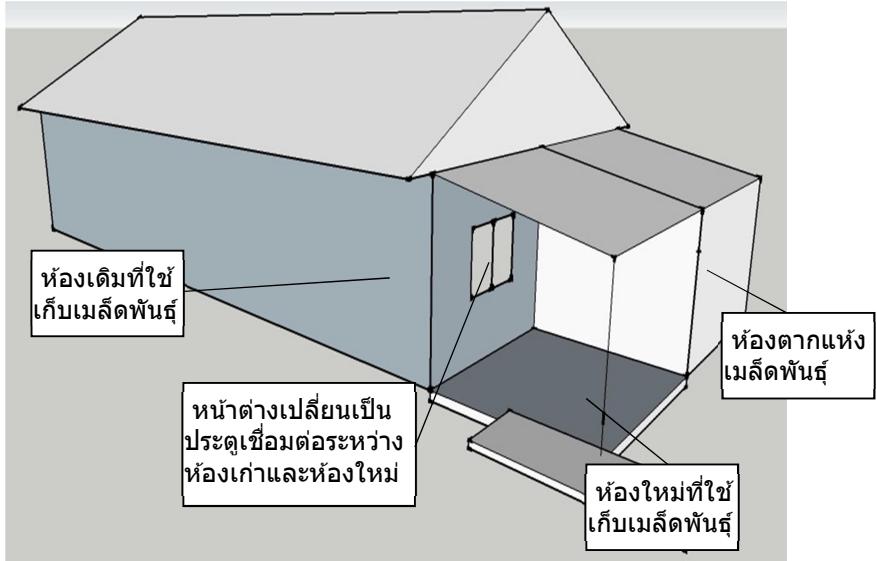

(ภาพจากข้ายไปขวา): ห้องเย็นเดิมที่เป็นพื้นที่เก็บเมล็ดพันธุ์ อีธโนวัลเมีย, ห้องเย็นใหม่ขนาด ก่อสร้าง, ห้องเย็นใหม่เมื่อสร้างผนังเสร็จก่อนติดฉนวน

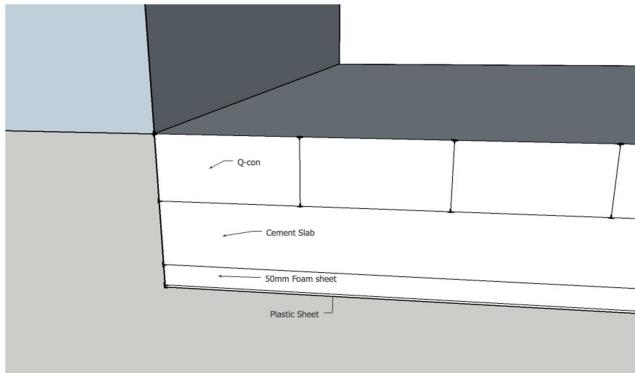
ห้องเก็บเมล็ดพันธุ์ห้องเดิมของเรายังอยู่ในอาคารที่มีหลังคาเหล็กและมีฝ้าเพดานต่ำ และ เนื่องจากเป็นส่วนมุมของอาคารที่สร้างไว้ก่อนหน้าที่ไม่ได้วางแผนว่าจะทำเป็นห้องเก็บ เมล็ดพันธุ์ ในส่วนนั้นจึงมีหน้าต่างอยู่ทั้งสองด้านของผนังห้อง เราได้ติดตั้งฉนวนไยแก้วไว้ ด้านบนเพดานและบุผนังด้วยแผ่นโฟมหนา 50 มม. ภายในห้องใช้เครื่องปรับอากาศแบบ แยกส่วนขนาด 9265 BTU/ชั่วโมง ที่เราปรับเปลี่ยนรูปแบบด้วยเครื่องควบคุมอุณหภูมิ

CoolBot ที่ได้จัดซื้อมาจาก Storeitcold.com เครื่อง CoolBot นี้เรายังสามารถใช้งานได้ง่าย ไม่ต้องมีผู้เชี่ยวชาญมาติดตั้งและไม่มีผลต่อการรับประกันการทำงานของเครื่องปรับอากาศ เครื่อง CoolBot จะควบคุมอุณหภูมิภายในและช่วยให้เครื่องปรับอากาศทำงานได้ดียิ่งขึ้น เมื่อมีเครื่องปรับอากาศกับเครื่อง CoolBot ทำงานด้วยกัน จะทำให้เรา rk ชาอุณหภูมิในห้อง ก็ง่ายมาก

นอกจากนี้เรายังใช้เครื่องดูดความชื้นภายในห้องเพื่อช่วยควบคุมปริมาณการควบแน่นจากความเย็น ห้องเย็นนี้ใช้งานได้ตีแต่ยังไม่ค่อยประทับใจพลังงานมากนัก (จากที่บอกไปว่าห้องนี้สร้างขึ้นตั้งแต่แรกให้เป็นห้องธรรมชาติ) คือไม่สามารถเก็บอุณหภูมิที่ต่ำกว่า 15°C และมีหยดน้ำจากการควบแน่นปริมาณมากที่หยดลงมาตามเพดาน เราได้เรียนรู้ว่าเพดานมีจุดน้ำในมีพืชที่จะยับยั้งให้เกิดจุดไอ้น้ำกลั่นตัวในช่องวางเหนือเพดานรวมทั้งเพดานไม่กันน้ำ น้ำจึงมารวมตัวกันและซึมเข้ามาในห้องยิ่งทำให้ความชื้นในห้องเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 1 แบบสำหรับห้องใหม่ที่ติดกับห้องเดิม

ภาพที่ 2 พื้นห้องใหม่ที่รองพื้นด้วยแผ่นพลาสติก, แผ่นฟิม, ชีเมนต์ อิฐมวลเบา และไม้อัด

ห้องใหม่สร้างขึ้นต่ออุกมาจากห้อง
เย็นเดิม (ภาพที่ 1) พื้นเป็นหินคลุกปู
ทับด้วยแผ่นพลาสติกเพื่อกันไอน้ำ
และใช้แผ่นโฟมขนาด 2 นิ้วทับบน
พลาสติกเพื่อกันไอน้ำอีกชั้นหนึ่ง
จากนั้นเทพื้นด้วยคอนกรีตธรรมชาติ
(หนา 4 นิ้ว) ทับบนแผ่นโฟม (ภาพ
ที่ 2) และชั้นถัดมาเราใช้คอนกรีต
มวลเบา ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป
ที่ผลิตขึ้นมาให้มีน้ำหนักเบา เนื้อ
คอนกรีตมีฟองอากาศแบบปิด “ไม-

ดูดซึมน้ำ น้ำหนักเบา เป็นจวนกันความร้อน และกันเชื้อรา ปั๊จุบันนี้อิฐมวลเบาในประเทศไทยเริ่มหายใจมากขึ้น เพราะกันความร้อนได้ดี เป็นวัสดุใช้ง่ายที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การทำปฏิกริยาเคมีจะเกิดฟองไฮโดรเจนที่ติดอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น มีลักษณะเป็นรูพรุนและกันความร้อนได้ดีมาก เราก็สามารถนำอิฐมวลเบาไปใช้ในห้องน้ำ ห้องนอน ห้องครัว และห้องน้ำ ที่ต้องการความคุ้มค่าและทนทาน ไม่เสียหายง่าย ไม่ต้องดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง ไม่ต้องกังวลเรื่องการชำรุดหรือเสียหายง่ายๆ ที่สำคัญอิฐมวลเบาสามารถลดค่าใช้จ่ายในการซื้อและติดตั้งลงได้มาก ทำให้เราสามารถลดภาระทางการเงินได้เป็นอย่างมาก

โครงเหล็กที่ยึดติดกับผนังและเสาเข้าด้วยกัน เราใช้โฟมฉนวนความร้อนแบบสเปรย์ฉีดที่ผนังเป็นความหนา 25 มม. ทั้งสีด้านและที่ด้านใต้หลังคานา 50 มม. มีการฉาบผนังและติดฉนวนที่หลังคาเพื่อกันความชื้น (หรือทั้งกันไอน้ำและกันความร้อนในเวลาเดียวกัน) จากนั้นมีการติดตั้งเครื่องปรับอากาศแบบแยกส่วนขนาด 15,000 BTU/ชั่วโมง และติดตั้งเครื่องปรับอุณหภูมิ CoolBot ที่เพิ่มความเย็นของห้อง ห้องเย็นใหม่นี้เก็บอุณหภูมิที่ประมาณ 4°C ได้สบายๆ ด้วยการทำงานของเครื่องปรับอากาศร่วมกับเครื่องปรับอุณหภูมิ

ส่วนการสร้างพื้นที่ใหม่ให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เราได้ออกแบบปรับปรุงห้องเย็นเก่าในช่วงการก่อสร้าง ห้องเย็นใหม่ เราได้เปลี่ยนประตูจากประตูพลาสติกแกนกลวงให้เป็นประตูพีวีซีแกนตันเพื่อกันความร้อนและความชื้นได้ดีกว่า และเราได้เอาหน้าต่างที่มีอยู่ออก โดยเปลี่ยนตำแหน่งที่เคยเป็นหน้าต่างด้านหนึ่งให้เป็นประตูทางเข้าไปยังห้องเย็นใหม่ ส่วนหน้าต่างเดิมอันอื่นเรายกออกด้วยอิฐมวลเบา จากนั้นฉีดโฟมฉนวนด้านเพดานหนา 50 มม. และด้านผนังหนา 25 มม. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและกันความชื้น ห้องเย็นที่ได้รับการปรับปรุงนี้ปิดกั้นอุณหภูมิได้ที่ 16°C และทำหน้าเป็นเหมือนห้องairlock สำหรับห้องเย็นใหม่และยังใช้เป็นห้องเก็บเมล็ดพันธุ์ ข่าวคราว ช่วยเพิ่มพื้นที่ในการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่ในการทำรายการเมล็ดพันธุ์และปิดผนกเมล็ดพันธุ์

(ภาพจากบนไปล่าง): ห้องเย็นที่ใช้แอร์ตัวเดียวและ Coolbot, ห้องเย็นที่ใช้ฉนวนโฟมแบบฉีด

ผลที่ได้

หลังจากที่ทำห้องเก็บเมล็ดพันธุ์ใหม่เสร็จแล้ว เจ้าหน้าที่เօคโค เอเชียได้สังเกตเห็นความแตกต่าง หลายอย่างที่เกิดขึ้นระหว่างห้องเก่าและห้องที่ออกแบบใหม่นี้ แม้ว่าที่ธนาคารเมล็ดพันธุ์จะมีเครื่องปรับอากาศที่ใช้งานเพิ่มขึ้นเป็นสองตัวแล้ว แต่ค่าไฟในแต่ละเดือนโดยรวมแล้วแทบจะไม่ต่างจากก่อนหน้านี้เลย และหลังจากทำห้องใหม่เสร็จและปรับปรุงห้องเก่า เราไม่เห็นน้ำที่มาจากการหยอดน้ำควบแน่นเลย เมื่อความชื้นในห้องอยู่ในระดับต่ำ เจ้าหน้าที่ก็ไม่ต้องใช้เครื่องดูดความชื้นในช่องเก็บเมล็ดพันธุ์ และสุดท้าย เนื่องจากฉนวนกันความร้อน ห้องใหม่จึงมีช่องเก็บที่เย็นกว่าห้องเก่ามาก และห้องเก่าตอนนี้ก็เย็นขึ้นกว่าเดิมที่เคยเป็นด้วย และนี่ทำให้เกิดที่ที่ปลอดภัยกว่าในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ของเօคโค เอเชีย

ค่าใช้จ่าย

ตารางที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายจากการก่อสร้างห้องเย็นใหม่ สิ่งที่ราคาแพงที่สุดคือเครื่องปรับอากาศ ฉนวนโฟม (รวมค่าแรง) และอิฐมวลเบา ห้องเย็นนี้ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อประชาสัมพันธ์การใช้งานสำหรับเกษตรกร แต่สามารถนำไปปรับใช้ในองค์กรขนาดใหญ่หรือองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร วัสดุอื่นๆ ที่มีอยู่ในห้องถือว่ามาจากงานใช้แทนบางอย่างได้ เช่นการใช้ประตูไม้แล้วหาด้วยสีน้ำผสมกาวยาง (เพื่อป้องกันความชื้น) การใช้แผ่นโฟมแทนโฟมฉนวนแบบสเปรย์ และการใช้อิฐทั่วไปและปูนฉาบทั่วไปแทนอิฐมวลเบา

รายการก่อสร้าง	บาท	USD(\$)
จำนวนไฟม (รวมค่าแรง)	23,929.00	683.69
ไม้สำหรับสร้างห้องเย็น	24,282.00	693.77
อิฐมวลเบาQ Con Blocks	7,800.00	222.86
รัสดก่อสร้างอื่นๆ (ส่วนใหญ่ได้แก่ไม้อัด คอนกรีต, พลาสติก, ฯลฯ)	26,351.00	752.89
ติดตั้งสายไฟใหม่	1,527.00	43.63
ประตูห้องเย็น	517.00	14.77
เครื่องปรับอากาศ	19,490.00	556.86
เครื่องปรับอุณหภูมิ CoolBot	8,750.00	250.00
ทาสีห้องเย็นใหม่	800.00	22.86
ร่องระบายน้ำสำหรับห้องเย็น	31.00	0.89
รวม	113,477.00	3242.20

ตารางที่ 1: ค่าใช้จ่ายสำหรับการสร้างห้องเย็น รัสดที่ใช้และราคาราจอาจรเปรียบเทียบลงตามสภาพพื้นที่

คำแนะนำเพิ่มเติม

ห้องเก็บเมล็ดพันธุ์ที่มีความสามารถเก็บอุณหภูมิแบบนี้ไม่ได้เหมาะสมกับทุกสถานการณ์ อย่างไรก็ตาม หลักการ แนวคิด และวัสดุที่พูดถึงในบทความนี้อาจเป็นการจดประกาย ความคิดหรือเป็นคำตอบสำหรับธนาคารเมล็ดพันธุ์ชุมชนที่ไม่หวังผลกำไรที่ทำงานอยู่ในบริบทคล้ายกันนี้ ถ้าคุณอยากรู้จะสร้างห้องเย็น สิงแกรกต้องพิจารณาเพิ่มเติมว่าสุดอุปกรณ์ที่ต้องใช้และอะไรที่มีอยู่ในแล้วในพื้นที่ จากนั้นจึงตัดสินใจว่าจะสร้างพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับ เมล็ดพันธุ์ของคุณอย่างไร

หากต้องการอ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวิจัยที่มีอยู่ของเอกสารที่เกี่ยวกับวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ ให้มีประสิทธิภาพ กรุณาดูได้ที่ลิงค์ต่อไปนี้:

- ECHO Asia Note 14: Vacuum Sealing versus Refrigeration:
http://c.ymcdn.com/sites/members.echocommunity.org/resource/collection/0ADF35ED-72B3-44AA-92B5-D50F9B4A741D/EAN_14_-_July_2012.pdf
- 2015 Cambodia Seed Saving Workshop:
<http://www.echocommunity.org/en/resources/b3b28c0a-efbf-46fe-a63c-2c223dc70a86>
- 2014 Thailand Seed Banking Workshop: https://echocommunity.site-ym.com/?Asia_SeedWorkshop
- YouTube Video: A Low-Cost Germination Chamber in Earthbag House Seed Bank in NE Cambodia:
<https://www.youtube.com/watch?v=Ao5M7OLsGTY>

ที่มา:

Croft, M., Bicksler, A., Manson, J., Burnette, R. Vacuum Sealing vs. Refrigeration: Which is the Most Effective Way to Store Seeds? (2012). ECHO. Retrieved from http://c.ymcdn.com/sites/members.echocommunity.org/resource/collection/0adf35ed-72b3-44aa-92b5-d50f9b4a741d/EAN_14_-_July_2012.pdf?hhSearchTerms=%22vacuum+and+sealing%22

Schnitzler, S. Sustainability and the Built Environemnt. (2006. U.C. Davis.
Retrieved from
https://extension.ucdavis.edu/sites/default/files/auto_aerated_concrete.pdf